

Sygn. akt III AUa 1922/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Jolanta Ansion (spr.)
Sędziowie	SSO del. Maria Pierzycka - Pająk SSA Maria Małek - Bujak
Protokolant	Sebastian Adamczyk

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2015 r. w Katowicach

sprawy z odwołania (...) S.A.

Centrum Usług (...) w K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

przy udziale zainteresowanego M. K. (M. K.)

o zwrot nienależnie wypłaconego świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach z dnia 9 czerwca 2014 r. sygn. akt X U 508/14

1. oddala apelację,

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz zainteresowanego M. K. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

/-/SSO del. Maria Pierzycka-Pająk /-/SSA Jolanta Ansion /-/SSA Maria Małek-Bujak

Sędzia Przewodnicząca Sędzia

Sygn. akt III AUa 1922/14

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 14 stycznia 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. zobowiązał płatnika (...) S.A. do zwrotu nienależnie wypłaconej ubezpieczonemu M. K. emerytury za okres od 1 stycznia 2010r. do 31 grudnia 2013r. w kwocie 186.627,29 zł wraz z odsetkami za okres od 23 stycznia 2010r. do 26 lipca 2013r., tzn. naliczonymi do dnia złożenia w ZUS skorygowanego świadectwa M. K..

Odwołujący(...) S.A. zaskarżył decyzję w części, tj. co do nałożenia na spółkę obowiązku zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń emerytalnych za okres powyżej 3 lat oraz co do nałożenia na spółkę obowiązku zwrotu odsetek.

Zainteresowany M. K. poparł stanowisko odwołującego.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 czerwca 2014r., sygn. akt X U 508/14, Sąd Okręgowy w Katowicach zmienił decyzję organu rentowego z dnia 14 stycznia 2014r., stwierdzając, że płatnik składek (...) S.A. jest zobowiązany do zwrotu nienależnie wypłaconej ubezpieczonemu emerytury za okres od 1 stycznia 2011r. do 31 grudnia 2013r., bez odsetek oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. na rzecz ubezpieczonego kwotę 60,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji ustalił, że na podstawie przedłożonych zaświadczeń pracy, wydanych przez (...) - KWK „(...)”, stwierdzających, że przez cały okres zatrudnienia od 18 sierpnia 1983r., do 4 stycznia 2010r., ubezpieczony M. K. był zatrudniony w wymiarze pełny etat pod ziemią na stanowiskach: robotnik niewykwalifikowany, górnik, ślusarz, starszy ślusarz, organ rentowy przyznał mu prawo do emerytury górniczej bez względu na wiek i zajmowane stanowisko. Na podstawie przedłożonych dowodów organ rentowy stwierdził wymagany 25-letni okres pracy górniczej, wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Emerytura górnicza dla ubezpieczonego M. K. została przyznana od dnia 1 stycznia 2010r., tzn. od miesiąca zgłoszenia wniosku, również od miesiąca stycznia 2010r., została podjęta wypłata świadczenia.

Jak wynika z ustaleń faktycznych, w dniu 26 lipca 2013r., została złożona korekta świadectwa pracy przez płatnika w Oddziale ZUS w C. wraz z wyjaśnieniem informującym o przeprowadzonej weryfikacji dokumentacji osobowej pod względem jej zgodności z wystawionymi zaświadczeniami pracy w celach ustalenia uprawnień emerytalnych wraz z oryginałem skorygowanego zaświadczenia pracy. Do Oddziału ZUS w R. skorygowana dokumentacja wpłynęła w dniu 24 października 2013r.

Powyższe spowodowało konieczność zweryfikowania okresów pracy pod ziemią wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, zaliczonych na prawo do emerytury górniczej ubezpieczonego M. K.. W wyniku powyższej weryfikacji, organ rentowy ustalił, że ubezpieczony posiada jedynie 13 lat, 1 miesiąc i 25 dni pracy górniczej, zamiast 25 lat i decyzją z dnia 18 grudnia 2013r. organ rentowy uchylił swoje wcześniejsze decyzje ustalające prawo i wysokość emerytury oraz ponownie rozpoznając wniosek ubezpieczonego z dnia 5 stycznia 2010r., odmówił prawa do emerytury górniczej. Jednocześnie, na podstawie art. 84 ust. 6 oraz art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zaskarżoną decyzją z dnia 14 stycznia 2014r. organ rentowy zobowiązał (...) do zwrotu nienależnie wypłaconej ubezpieczonemu M. K. emerytury za okres od 1 stycznia 2010r., do 31 grudnia 2013r., w kwocie 186.627,29 zł wraz z odsetkami.

Płatnik składek - (...) w dniu 14 lutego 2014r. dokonał wpłaty na rachunek bankowy organu w wysokości 139.970,74 zł, tj. za 3 lata kalendarzowe.

Na wstępie rozważań prawnych Sąd Okręgowy wskazał, że między stronami bezsporne było, iż ubezpieczony M. K. nienależnie pobrał emeryturę. Przyznanie i wypłata świadczenia emerytalnego nastąpiła na podstawie zaświadczenia (...) S.A., zawierającego nieprawdziwe dane. Wobec tego, płatnik nie negował, że zachodzą przesłanki do nałożenia na niego obowiązku zwrotu nienależnych świadczeń wypłaconych ubezpieczonemu. Zagadnienie sporne stanowi okres, za jaki płatnik zobowiązany jest dokonać zwrotu świadczeń oraz czy należne są odsetki za zwłokę, liczone od daty wypłaty świadczeń.

Sąd I instancji nie podzielił stanowiska organu rentowego, iż płatnik jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za cały okres, bez ograniczenia do okresu ostatnich 3 lat. Podkreślił bowiem, że przepis art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998r., o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2013r., poz. 1442) jest sformułowany w ten sposób, że w ust. 1-3 zawarte są podstawowe zasady dotyczące zwrotu nienależnych świadczeń, mianowicie: ust. 1 nakłada na osobę, która pobrała nienależnie świadczenia obowiązek ich zwrotu wraz z odsetkami; ust. 2 zawiera definicję nienależnych świadczeń; ust. 3 określa zakres czasowy zwrotu świadczeń pobranych nienależnie. Natomiast dalsze części przepisu regulują sposób ściągania tych świadczeń, określonych w ust. 2 i 3, zabezpieczenia tych należności, przedawnienia, odstąpienia od żądania ich zwrotu, ulg w spłacie, itp.

Zdaniem Sądu Okręgowego, systematyka tego przepisu wskazuje, że ustanowiony w ust. 6 obowiązek zwrotu nienależnych świadczeń przez płatnika dotyczy kwot ustalonych zgodnie z ust. 3. Ponadto, wykładnia językowa art. 84 ust. 6 prowadzi do wniosku, że ustawodawca ustanowił dwa przedziały czasowe, w których można domagać się zwrotu nienależnie pobranych świadczeń: za okres nie dłuższy, niż 12 miesięcy, za okres nie dłuższy, niż ostatnie 3 lata w pozostałych przypadkach. Organ rentowy błędnie ustalił, że odsetki od nienależnie pobranego świadczenia powinny być obliczone od daty ich pobrania.

Sąd I instancji podzielił przy tym pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 3 lutego 2010r., w którym Sąd wyjaśnił zakres odesłania do przepisów prawa cywilnego w kwestii odsetek od nienależnie pobranego świadczenia, w konsekwencji uznając, że odsetki od nienależnie pobranych świadczeń należne są dopiero od prawomocności decyzji ustalającej kwotę nienależnie pobranych świadczeń.

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł, jak w pkt 1 wyroku.

O kosztach orzeczonego na podstawie art. 98 k.p.c. (pkt 2).

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy.

Apelujący zaskarżając wyrok w całości, zarzucił mu naruszenie prawa materialnego:

- art. 84 ust. 6 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007r., nr 11, poz. 74 z późn. zm.), dalej ustawa systemowa, poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie prowadzące do ustalenia, że odwołujący jest zobowiązany do zwrotu nienależnie wypłaconej ubezpieczonemu M. K. emerytury jedynie za okres od 1 stycznia 2011r. do 31 grudnia 2013r.,

- art. 84 ust. 1 i 4 ustawy systemowej, poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, prowadzące do zwolnienia odwołującego z obowiązku zwrotu odsetek z tytułu nienależnie wypłaconej ubezpieczonemu M. K. emerytury.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelujący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Skarżący zarzucił, że Sąd I instancji dokonał nieprawidłowej wykładni art. 84 ust. 6 ustawy systemowej, bowiem przepis art. 84 ust. 6 stanowi samodzielną podstawę prawną do żądania zwrotu wypłaconych świadczeń od płatnika składek, który nie pobierał świadczenia. Z treści ust. 3 nie wynika, że ma on zastosowanie do płatnika składek. Także w ust. 6 nie zaznaczono, że w sytuacji opisanej w tym przepisie ma zastosowanie ust. 3. Gdyby faktycznie miał zastosowanie ten przepis (art. 84 ust. 3), to wynikałoby to jednoznacznie z treści ust. 6 przez zaznaczenie, że stosuje się art. 84 ust. 6 z uwzględnieniem ust. 3 (vide: art. 84 ust. 1). Co więcej, art. 84 ust. 6 odnosi się wyraźnie jedynie do ust. 1 (obowiązek zwrotu tych świadczeń wraz z odsetkami, o których mowa w ust. 1). Zdaniem organu rentowego, prowadzi to do wniosku, że określone normy czasowe, wynikające z art. 84 ust. 3, obejmują jedynie osoby, które pobrały nienależne świadczenia. Za taką interpretację przemawiają także zasady techniki legislacyjnej. Przepis ust. 3, ograniczający żądanie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń do ostatnich 12 miesięcy i 3 lat, został umiejscowiony bezpośrednio po zasadach regulujących odpowiedzialność konkretnych osób, tj. osób pobierających świadczenie, co wskazuje, że ograniczenie czasowe dotyczy tej tylko kategorii osób (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 24 stycznia 2013r., III AUa 1125/12).

Zdaniem skarżącego, z treści art. 84 ust. 2 ustawy systemowej wynika, że skoro określono obowiązek zwrotu nienależnie pobranego/wypłaconego świadczenia, to uzasadnionym jest obciążenie płatnika także powinnością zapłaty odsetek - stanowiącą konsekwencję obowiązku zwrotu nienależnie pobranego/wypłaconego świadczenia.

O tym, czy świadczenie ma walor nienależnego rozstrzygają przepisy ubezpieczeń społecznych, określając, jakie kwoty świadczeń uznaje się za nienależnie pobrane. W konsekwencji, wystąpienie jednej z okoliczności wymienionych w art. 84 ust. 2 determinuje charakter pobranego świadczenia. Decyzja organu jedynie potwierdza fakt nienależnego pobrania/wypłacenia świadczenia, a jej wydanie stanowi przesłankę przymusowego dochodzenia należności organu rentowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest bezzasadna.

Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy dokonał ustaleń stanu faktycznego oraz przeprowadził właściwą ocenę prawną zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Sąd Apelacyjny w pełni podziela i akceptuje te ustalenia oraz argumentację prawną przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Okoliczności sporne sprowadzały się do ustalenia okresu, za jaki płatnik składek obowiązany jest dokonać zwrotu nienależnych świadczeń wypłaconych ubezpieczonemu oraz rozstrzygnięcia, czy organ rentowy uprawniony jest do żądania odsetek za zwłokę, liczonych od daty wypłaty świadczeń.

Wbrew zarzutom apelacji, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej wykładni art. 84 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015r., poz. 121 j.t.). Przepis ten stanowi, że jeżeli pobranie nienależnych świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez płatnika składek lub inny podmiot nieprawdziwych danych, mających wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość, obowiązek zwrotu tych świadczeń wraz z odsetkami, o których mowa w ust. 1, obciąża odpowiednio płatnika składek lub inny podmiot. Zgodnie

z przeważającym stanowiskiem doktryny, uregulowanie przepisu art. 84 ust. 6 w/w ustawy odnosi się do przypadków, w których płatnicy składek lub inne podmioty wystawili nieprawdziwe dokumenty, stanowiące przyczynę wydania wadliwego rozstrzygnięcia przez organ rentowy. Podstawą odpowiedzialności płatników składek lub innych podmiotów jest ustalenie, że wystawienie dokumentów zawierających nieprawdziwe dane nastąpiło na skutek ich świadomego działania lub rażącego niedbalstwa, a zatem wina płatnika w niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu przekazania organowi rentowemu wymaganych informacji.

W wyroku z dnia 28 stycznia 2015r., sygn. akt I UK 206/14, LEX nr 1553740, Sąd Najwyższy stwierdził, że przesłanką odpowiedzialności płatnika składek na podstawie art. 84 ust. 6 ustawy systemowej jest wina płatnika w niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu przekazania organowi rentowemu informacji, polegającej na niedochowaniu należytej staranności. W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, że w art. 84 ust. 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (identycznie zresztą, jak i w art. 138 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) ustanowiona została zasada, że nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy, niż ostatnie 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to, świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy, niż ostatnie 3 lata. Oznacza to ograniczenie we wskazany sposób kwoty zwrotu nienależnie pobranego świadczenia zarówno w stosunku do świadczeniobiorcy, jak i płatnika składek.

W rozpoznawanej sprawie ograniczenie do 3 lat obowiązku zwrotu nienależnie pobranej emerytury wynika z faktu złożenia przez płatnika składek korekty świadectwa pracy z wyjaśnieniem informującym o przeprowadzonej weryfikacji dokumentacji osobowej pod względem jej zgodności z wystawionymi zaświadczeniami w celu ustalenia uprawnień emerytalnych wraz z oryginałem skorygowanego zaświadczenia pracy. Dokonując weryfikacji okresów pracy pod ziemią, organ rentowy ustalił, że ubezpieczony posiada 13 lat, 1 miesiąc i 25 dni takiej pracy, zamiast wymaganych ustawą 25 lat.

Wskazane okoliczności powodują, że płatnik składek nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami. Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy systemowej, osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Powołany przepis ust. 11 wskazuje, iż jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia, o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to, świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek za zwłokę.

Natomiast w pozostałych wypadkach organ rentowy ma obowiązek, wynikający z ustawy systemowej, do naliczania odsetek, jeżeli ubezpieczony (płatnik składek) nie zwróci nienależnie pobranego (wypłaconego) świadczenia niezwłocznie po otrzymaniu decyzji ustalającej obowiązek zwrotu świadczenia. Decyzja ta ma charakter konstytutywny. Stąd też odsetki, o których mowa w art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie bieżą przed wydaniem decyzji ustalającej obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (vide: wyrok SA w Łodzi z dnia 17 września 2014r., sygn. III AUz 2425/13).

Mając na względzie powyższe okoliczności, wobec bezzasadności zarzutów zgłoszonych w apelacji, Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono po myśli art. 98 § 1 i 3 k.p.c.
w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013r., poz. 490 j.t.).

/-/SSO del. Maria Pierzycka-Pajak /-/SSA Jolanta Ansion /-/SSA Maria Małek-Bujak

Sędzia Przewodnicząca Sędzia

JR